

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI KRAJOWEJ KOMISJI NADZORU W KADENCJI 2007-2011

Wprowadzenie

Ze względu na zamierzenia Krajowej Komisji Nadzoru (dalej zwanej KKN, albo Komisją) związane z okresem pozostałym do Zjazdu niniejsze sprawozdanie ma charakter wstępny.

Decyzją VI Krajowego Zjazdu Biegłych Rewidentów w dniu 30 czerwca 2007 roku powołany został skład Krajowej Komisji Nadzoru na nową kadencję.

Krajowa Komisja Nadzoru ukonstytuowała się w sposób następujący:

1. Mirosław Kośmider – przewodniczący
2. Urszula Piszczorowicz – zastępca przewodniczącego
3. Jadwiga Godlewska – członek
4. Marek Błaszczak – członek
5. Ewa Sowińska – członek

W okresie obejmującym obecną kadencję Krajowa Komisja Nadzoru Krajowej Izby Biegłych Rewidentów działała na podstawie następujących przepisów:

- a. do 5 czerwca 2009 r.:
 - ustawa z dnia 13 października 1994 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie (Dz. U. z 2001, Nr 31, poz. 359, z późn. zm.),
 - Statut Krajowej Izby Biegłych Rewidentów stanowiący załącznik do uchwały nr 1 z dnia 29 czerwca 2003 r. V Krajowego Zjazdu Biegłych Rewidentów w sprawie statutu Krajowej Izby Biegłych Rewidentów,
 - Regulamin działania Krajowej Komisji Nadzoru obowiązujący do dnia 6 grudnia 2009 r.
- b. od 6 czerwca 2009r.:
 - ustawa z dnia 7 maja 2009r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym (Dz. U. Nr 77, poz. 649 i Dz. U. z 2010 r. Nr 182, poz. 1228),
 - statut Krajowej Izby Biegłych Rewidentów, stanowiący załącznik do uchwały Nr 5 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Biegłych Rewidentów z dnia 21 marca 2010 r. w sprawie statutu Krajowej Izby Biegłych Rewidentów,
 - Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 15 stycznia 2010 r. w sprawie kontroli wykonywania zawodu przez biegłych rewidentów i działalności podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych (Dz. U. Nr 16, poz. 83, z późn. zm.)
 - Regulaminu działania Krajowej Komisji Nadzoru obowiązujący od 20 stycznia 2011 r.

Zagadnienia organizacyjne

Kończąca się kadencja KKN przypada na okres przełomowych zmian, wynikających z wdrożenia 43 Dyrektywy. Ich zakres, charakter, a także formalne procedury wdrożenia ustawy z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym (ustawa lub Nowa ustawa) miały znaczący wpływ na sposób działania KKN w okresie mijającej kadencji.

System kontroli funkcjonujący do połowy 2009 roku wymagał zasadniczej przebudowy, w celu dostosowania do szczegółowych przepisów nowej ustawy.

KKN podejmował działania i wysiłki, by z wyprzedzeniem przygotować się do funkcjonowania w nowych warunkach. W ramach tych działań, już w 2008 roku KKN rozpoczęła prace nad zatrudnieniem tzw. wizytatorów zawodowych (mających być odpowiednikiem wskazanych przez ustawę kontrolerów).

Opracowano zasady ich zatrudniania i wynagradzania, a także podjęto uzgodnienia tych zasad pomiędzy KKN i Krajową Radą Biegłych Rewidentów (KRBR). W celu wypracowania wspólnego stanowiska obu organów powołano zespoły robocze, w skład których wchodziłi przedstawiciele KRBR i wszyscy członkowie KKN. Zakończenie tych uzgodnień zbiegło się z wejściem w życie nowej ustawy.

Wejście w życie nowej ustawy, a w ślad za nią przepisów wykonawczych spowodowało konieczność przygotowania wielu dokumentów i przeprowadzenia wielu działań, między innymi:

- opracowanie dokumentacji kontrolnej;
- przygotowanie procedur organizacyjnych kontroli,
- opracowanie trybu wyboru kontrolerów i wizytatorów;
- opracowanie zasad doskonalenia zawodowego kontrolerów i wizytatorów.
- przeprowadzenie wyboru kontrolerów i wizytatorów i zorganizowanie ich pracy.

Warte wspomnienia jest, iż KKN, przygotował w terminie wymagane ustawą dokumenty oraz, zgodnie z wymogami ustawy, uzyskał ich zatwierdzenie przez Komisję Nadzoru Audytowego (KNA).

Przygotowana przez KKN dokumentacja kontrolna, zgodnie z wymogami przepisów obejmuje w szczególności następujące dokumenty:

- Oświadczenie o niezależności,
- Program kontroli,
- Protokół oględzin,
- Protokół oświadczeń osób trzecich,
- Protokół realizacji zaleceń,
- Protokół wyjaśnień w zakresie objętym kontrolą,
- Protokół kontroli przeprowadzanych przez kontrolerów i wizytatorów, czynności rewizji finansowej wykonanych do dnia 6 grudnia 2009 r. oraz załącznik – dokumentacja kontroli merytorycznej,
- Protokół kontroli przeprowadzanych przez kontrolerów i wizytatorów, czynności rewizji finansowej wykonanych od dnia 7 grudnia 2009 r. do dnia wejścia w życie krajowych standardów rewizji finansowej oraz załącznik – dokumentacja kontroli merytorycznej,

- Protokół kontroli przeprowadzanych przez kontrolerów i wizytatorów, czynności rewizji finansowej wykonanych od dnia wejścia w życie krajowych standardów rewizji finansowej oraz załącznik – dokumentacja kontroli merytorycznej,
- Protokół kontroli pozaplanowej,
- Raport z kontroli,
- Wystąpienie pokontrolne,
- Zawiadomienie o zamiarze wszczęcia kontroli.

Zgodnie z przepisami nowej ustawy KKN realizowała swoje zadania kontrolne przy pomocy zespołu wizytatorów i kontrolerów.

W trakcie trwania kadencji liczba osób powołanych do wykonywania funkcji wizytatora była dostosowywana do potrzeb w zakresie kontroli i ulegała zmianie. W kolejnych latach były to następujące ilości:

2007 – 89 wizytatorów

2008 – 32 wizytatorów

2009 – od 73 do 46 wizytatorów

2010 – 64 wizytatorów

Na dzień dzisiejszy powołanych zostało 61 wizytatorów.

Członkowie KKN dokonali podziału regionów, w których każdy z nich nadzoruje wizytatorów przeprowadzających w imieniu Komisji kontrole, zgodnie z zasadą, obowiązującą również wizytatorów, iż żadna osoba nie nadzoruje kontroli przeprowadzanych w jego macierzystym regionie.

Od dnia 1 stycznia 2010 r. w Krajowej Izbie Biegłych Rewidentów rozpoczęło pracę 3 kontrolerów. Z dniem 24 maja 2010 r. jeden z kontrolerów zrezygnował z pracy. W celu uzupełnienia zespołu kontrolerów, KKN przeprowadziła kolejny proces rekrutacji na stanowisko kontrolera, który zakończył się wyborem czterech kandydatów na kontrolerów, którzy w dniu 28 września 2010 r. uzyskali akceptację Komisji Nadzoru Audytowego. Z uwagi na rezygnację dwóch kandydatów z zaakceptowanych przez KNA, KKN przekazała KNA do akceptacji kolejnych kandydatów w dniach 21 października 2010 r. i 15 listopada 2010 r., którzy odpowiednio w dniach 29 października 2010 r. i 18 listopada 2010 r. uzyskali akceptację Komisji Nadzoru Audytowego. Umowa o pracę z jednym z kontrolerów została podpisana z dniem 2 listopada 2010 r. Kolejny kandydat został zatrudniony na stanowisku kierownika kontrolerów od dnia 14 grudnia 2010 r. Obecnie jest zatrudnionych 4 kontrolerów. Po kolejnym procesie rekrutacji kontrolerów rozpoczętym, zgodnie z planem w styczniu 2011 roku został dokonany wybór 3 kandydatów, z których 2 uzyskało do dnia dzisiejszego akceptację Komisji Nadzoru Audytowego, w związku z czym został przygotowany wniosek do Prezesa KRBR o zapewnienie ich zatrudnienia.

Pracami kontrolerów kieruje Kierownik kontrolerów, natomiast nadzór w imieniu KKN sprawuje jej Przewodniczący, poza przypadkami, dotyczącymi kontroli w podmiotach mających siedzibę w jego macierzystym regionie.

Krajowa Komisja Nadzoru wykonywała swoje zadania zgodnie z przyjętymi planami. W okresie objętym niniejszym sprawozdaniem Komisja odbyła 59 posiedzeń, w tym:

w roku 2007 – 7

w roku 2008 – 13

w roku 2009 – 18

Wszystkie posiedzenia KKN były protokołowane.

Realizacja zadań Krajowej Komisji Nadzoru

W myśl przywołanej powyżej Nowej ustawy KKN była zobowiązana do:

- sprawowania kontroli nad przestrzeganiem przepisów i procedur związanych z wykonywaniem czynności rewizji finansowej przez biegłych rewidentów oraz działalnością podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych,
- kontroli w podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych wykonujących czynności rewizji finansowej w jednostkach zainteresowania publicznego nie rzadziej niż raz na 3 lata,
- kontroli w pozostałych podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych nie rzadziej niż raz na 6 lat.

Podstawową formą realizacji zadań KKN były kontrole przeprowadzane zgodnie z przyjętymi planami, czyli tzw. kontrole planowe. W okresie od września 2007 r. do dnia 31 grudnia 2010 roku Komisja przeprowadziła łącznie 1 049 kontroli.

W efekcie przeprowadzenia przez wizytatorów i kontrolerów pod nadzorem członków KKN kontroli, a następnie dokonania przez Komisję oceny dokumentacji pokontrolnej przyjęto następujące wyniki kontroli zrealizowanych w poszczególnych latach:

Sposób zakończenia kontroli	2007	2008	2009	2010
bez uwag	119	49	182	21
pismo z uwagami	149	108	219	67
Pismo z rekomendacjami	-	4	47	30
wniosek do KR D	12	25	2	-
wniosek do KRBR	1	-	-	1
wniosek do KRBR i KR D	3	1	1	1
inne	4	1	-	2
razem	288	188	451	122

Poza kontrolami planowymi KKN realizowała także tzw. kontrole interwencyjne, tj. uruchamiane w związku z wniesionymi skargami lub na wnioski różnych stron. Z szeregu otrzymanych skarg i wniosków KKN postanowiła po przeprowadzeniu analiz i postępowań wyjaśniających uruchomić 16 kontroli interwencyjnych.

Komisja nie podejmowała działań w oparciu o skargi anonimowe oraz w sprawach, w których toczyło w tym czasie postępowanie innych organów (z wyjątkiem przypadków w których organy te zwróciły się do Komisji z prośbą o działanie kontrolne).

W efekcie kontroli interwencyjnych przeprowadzonych przez wizytatorów pod nadzorem członków KKN, a następnie dokonania przez Komisję oceny dokumentacji pokontrolnej przyjęto następujące wyniki tych kontroli (interwencyjnych), przeprowadzonych w poszczególnych latach:

Wyniki kontroli interwencyjnych	2007	2008	2009	2010
zarzuty niepotwierdzone	2	1	-	-
zarzuty potwierdzone:				
nieistotne	5	4	-	-
istotne – wniosek do KR D	1	3	-	-
istotne – wniosek do KRBR	-	-	-	-
razem	8	8	0	0

KKN otrzymała w ciągu 2009 roku jedenaście skarg, w trzech przypadkach odmówiła wszczęcia postępowania wyjaśniającego ze względów formalnych (tj. wykraczających poza kompetencje lub możliwości działania Komisji), wobec siedmiu skarg Komisja podjęła postępowania wyjaśniające, zakończone decyzją o niewszczygnięciu kontroli interwencyjnych oraz jedna skarga zakończona decyzją o wszczęciu postępowania kontrolnego w II półroczu 2009 r. (kontrola ze względów formalnych nie odbyła się).

Krajowa Komisja Nadzoru otrzymała w ciągu 2010 roku piętnaście skarg, z których trzy przekazała do Krajowego Rzecznika Dyscyplinarnego, w trzech przypadkach odmówiła wszczęcia postępowania wyjaśniającego ze względów formalnych (tj. wykraczających poza kompetencje lub możliwości działania Komisji), wobec siedmiu skarg Komisja podjęła postępowania wyjaśniające, zakończone decyzją o nie wszczygnięciu kontroli interwencyjnych. W przypadku dwóch Komisja podjęła decyzję o wszczęciu kontroli interwencyjnych, które zostały zaplanowane na początek 2011 r.

Działania Krajowej Komisji Nadzoru w zakresie prewencji

Poza wykonywaniem ustawowego obowiązku sprawowania kontroli nad biegłymi rewidentami oraz podmiotami uprawnionymi do badania KKN uznała funkcję prewencyjną jako jeden z podstawowych celów swojej działalności.

Realizacja przez KKN funkcji prewencyjnej przejawiała się w różnych formach:

- przedstawianie wniosków z kontroli na spotkaniach w regionalnych oddziałach KIBR,
- publiczne udostępnienie dokumentów kontrolnych wraz z procedurami,
- udział przedstawiciela KKN w panelu podczas XI Konferencji Auditingu,
- szkolenia wizytatorów i kontrolerów.

Wyrażając gotowość współpracy KKN w różnej formie zwróciła się do wszystkich regionalnych oddziałów KIBR z deklaracją odbycia spotkań z biegłymi rewidentami.

We wszystkich regionalnych oddziałach, które zgłosiły zainteresowanie takim spotkaniem doszło do bezpośredniego przekazania przez przedstawicieli KKN wniosków z kontroli.

Spotkania takie odbyły się w następujących regionach:

Regionalny Oddział KIBR	Ilość	Regionalny Oddział KIBR	Ilość
Białystok	1	Łódź	
Bielsko Biała	1	Olsztyn	1
Bydgoszcz	1	Opole	
Częstochowa		Poznań	1
Elbląg	1	Radom	
Gdańsk	2	Rzeszów	1
Gorzów Wlkp.	1	Suwałki	1
Katowice	1	Szczecin	
Kielce	1	Warszawa	1
Koszalin		Włocławek	
Kraków	1	Wrocław	
Legnica		Zielona Góra	1
Lublin	1	Toruń	
		Tarnów	

W przypadku wątpliwości zgłaszanych przez wizytatorów KKN opracowywała stanowisko, skierowując również zapytania do innych organów, z prośbą o wyjaśnienie przepisu oraz opublikowanie wyjaśnienia dla wszystkich biegłych.

Chcąc ułatwić współpracę KKN z podmiotami uprawnionymi do badania sprawozdań finansowych Komisja publikuje dokumenty stosowane podczas kontroli (protokół kontroli z załącznikiem).

Na zaproszenie organizatora panelu na XI Dorocznej Konferencji Auditingu KIBR wystąpił przedstawiciel KKN Pan Mirosław Kośmider przedstawiając dylematy oraz wyzwania związane z wdrożeniem nowego systemu kontroli jakości, w szczególności tych, które mają bezpośredni wpływ na biegłych rewidentów oraz podmioty uprawnione do badania sprawozdań finansowych.

Szkolenia wizytatorów i kontrolerów stanowią ważny element systemu kontroli jakości. Szkolenia odbywały się dwa razy do roku w różnych formach w szczególności w formie warsztatów z wykorzystaniem praktycznych przykładów, pracy zespołowej i dyskusji międzygrupowych. Nowatorskim rozwiązaniem stosowanym od początku kadencji jest rozszerzenie zakresu szkoleń o tzw. miękkie umiejętności, związane z komunikacją, zachowaniem w szczególnych sytuacjach oraz radzeniem sobie ze stresem.

Ze względu na fakt, iż wizytatorzy reprezentują aktywną grupę zawodową biegłych rewidentów ze wszystkich regionów kraju, mieliśmy też na uwadze, iż podnoszenie przez nich kwalifikacji oraz osobistego rozwoju będzie wpływać również na jakość pracy całego środowiska biegłych rewidentów.

Wnioski wynikające z działalności KKN w okresie od 2007 do 2011 roku

W omawianym okresie KKN przyszło realizować podstawowe zadania w zakresie sprawowania kontroli w wyjątkowo trudnych warunkach. Nie wchodząc w szczegóły oraz przyczyny tych trudności, podkreślenia wymaga fakt, iż KKN, chcąc podjąć realizację kontroli, szczególnie od wejścia w życie nowej ustawy, musiała skupić się na zapewnieniu sobie minimalnych warunków i realizacji, w miarę dostępnych możliwości, podstawowych zadań.

Podstawowym kierunkiem działania KKN, szczególnie od wejścia w życie nowej ustawy była realizacja zadań kontrolnych zgodnie z przyjętym zakresem kontroli, ze szczególnym uwzględnieniem ryzyka, jakie ewentualne nieprawidłowości rodzą dla otoczenia biznesowego, będącego rzeczywistym odbiorcą pracy biegłego.

Powyższe podejście prowadzi do konkluzji, iż najważniejszym z obszarów zainteresowania KKN, jest jakość dokumentacji rewizyjnej, a także prawidłowość metodologiczna i warsztatowa badania sprawozdań finansowych. Wyniki dotychczasowych prac KKN wskazują na występowanie szeregu nieprawidłowości i uchybień w tym zakresie.

Zdaniem KKN są to zagadnienia, które wymagają szerokiej dyskusji w ramach środowiska biegłych rewidentów oraz organów Krajowej Izby Biegłych Rewidentów, a której celem powinno być dookreślenie minimalnych wymogów w zakresie metodologii, warsztatu oraz dokumentacji. Powyższe stanowisko nie jest nowe, było wyrażane wcześniej, niemniej ciągle pozostaje aktualne. Liczymy, iż istotną rolę odegrają planowane szkolenia w zakresie Międzynarodowych Standardów Rewizji Finansowej

KKN dostrzega związek pomiędzy jakością badania sprawozdań finansowych a godziwym wynagrodzeniem biegłych rewidentów i dlatego pragnie wyrazić swój pogląd, iż konieczna poprawa jakości wykonywania zawodu biegłego rewidenta wymaga między innymi prawidłowego uregulowania kwestii odpowiedniego wynagrodzenia biegłych rewidentów. Jest to szczególnie istotne obecnie, w okresie charakteryzującym się znaczącym obniżeniem cen za usługi audytorskie.

KKN, jakkolwiek wyraża przekonanie, co do słuszności podjętych kierunków działania oraz optymalnych, w miarę dostępnych warunków efektów swojej działalności, to jednak jest też świadoma, iż, nowe warunki działania wymagają ciągłego doskonalenia.

Na koniec należałoby podkreślić, iż działania KKN zawsze zmierzały do budowania zaufania i pozytywnego wizerunku biegłych rewidentów w oczach otoczenia, w szczególności poprzez podnoszenie jakości świadczonych usług.